

Sygn. akt II PK 309/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 29 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. działającego na rzecz J.B.

przeciwko Politechnice [...]

o wynagrodzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 maja 2007 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w W.

z dnia 25 maja 2006 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Ogólnopolski Akademicki Związek Zawodowy w W. działający na rzecz J. B. domagał się w pozwie wniesionym przeciwko Politechnice [...] zasądzenia na jego

rzecz kwoty 14. 316, 30 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 2004 r. do dnia zapłaty. Na rozprawie w dniu 18 stycznia 2005 r. powód ostatecznie wniósł o zasądzenie dochodzonego wynagrodzenia za okres od marca do września 2001 r. alternatywnie albo z powodu gotowości do świadczenia pracy albo za czas pozostawania bez pracy na podstawie art. 47 k. p.

Wyrokiem z dnia 14 lipca 2005 r. Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od strony pozwanej na rzecz J. B. kwotę 10. 542 zł. brutto oraz kwotę 2.101 zł. wraz z ustawowymi odsetkami (I), nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1. 506 zł. (II) i umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (III).

Sąd Rejonowy ustalił, że uchwałą Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność 80” przy Politechnice [...] z dnia 21 stycznia 1997 r. powierzono Jackowi B. funkcję skarbnika Komisji Zakładowej. Jednocześnie z upoważnienia przewodniczącego pełnił on, w jego zastępstwie, obowiązki przewodniczącego. Od września 2000 r. J. B. wszedł w skład zarządu Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność 80” przy Politechnice [...], którego kadencja trwała od 2000 r. do 2004 r., przy czym J. B. funkcję tę pełnił do dnia 30 grudnia 2002 r. – do dnia złożenia rezygnacji. J.k B. był jednocześnie członkiem Zarządu Regionu, wchodził w skład Prezydium Zarządu Regionu jako Zastępca Przewodniczącego oraz był delegatem na Zjazd Krajowy. W trakcie sprawowania funkcji przewodniczącego Komisji Zakładowej były odprowadzane składki.

W maju 2000 r. J. B. otrzymał od Rektora Politechniki [...] pismo informujące o wygaśnięciu stosunku pracy z powodu prawomocnego orzeczenia właściwej komisji dyscyplinarnej o wykluczeniu z zawodu nauczyciela. W dniu 15 lutego 2001 r. J. B. złożył skargę w PIP [...] na Rektora Politechniki [...], wskazując na uporczywe naruszanie jego praw pracowniczych i negowanie statusu pracownika. Powoływał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2001 r. którym uchylone zostało orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 kwietnia 2000 r. o ukaraniu J. B. karą wydalenia z zawodu nauczyciela. W okresie od marca do września 2001 r. J. B. interweniował u Dziekana Wydziału [...] celem ustalenia dlaczego nie jest traktowany jak pracownik, zgłaszając jednocześnie gotowość świadczenia pracy. Przedłożone

przez niego w sekretariacie Wydziału zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy w okresie od 23 – 25 maja 2005 r. zostało mu zwrócone ze wskazaniem, że nie jest pracownikiem Wydziału. W spornym okresie miesięczne wynagrodzenie pracowników zatrudnionych na stanowisku asystenta w kategorii odpowiadającej stanowisku powoda wynosiło 1520 zł. brutto. Ostatnie wynagrodzenie J. B. otrzymał w kwietniu 2000 r. a kolejne w momencie podjęcia pracy – we wrześniu 2002 r. Sąd I instancji ustalił, że w innej sprawie wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2002 r. Sąd Rejonowy przywrócił powoda J. B. do pracy u strony pozwanej Politechniki na dotychczasowe stanowisko w oparciu o dotychczasowe warunki pracy i płacy. Na podstawie tego wyroku, po jego uprawomocnieniu się w dniu 11 września 2002 r. J. B. został przywrócony do pracy.

Uchwałą z dnia 15 lutego 2002 r. został przyjęty statut Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego, którego prezesem jest aktualnie J. B.

Wobec tego, że rozwiązanie umowy nastąpiło w czasie kiedy J. B. wchodził w skład zarządu zakładowej organizacji związkowej, Sąd Rejonowy przyjął zastosowanie art. 57 k. p., oraz art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych w związku z art. 97 pkt 2 ustawy o szkolnictwie wyższym.

Według Sądu Rejonowego J. B. podlegał szczególnej ochronie do dnia 30 grudnia 2003 r., tj. w okresie roku od wygaśnięcia mandatu związanego z pełnieniem funkcji przewodniczącego Zakładowej Organizacji Związkowej oraz jako osoba pełniąca funkcję z wyboru – przewodniczący Krajowego Zarządu OAZZ w W.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił zarzutów strony pozwanej, że J. B. funkcje związkowe wykorzystywał wyłącznie dla ochrony własnych praw.

W tym zakresie Sąd Rejonowy przyjął, że zgodnie z § 6 pkt 2 statutu Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. związek ten realizuje swe cele m. in. przez wszczynanie i udział w postępowaniu administracyjnym, sądowym lub innym na rzecz osób, których prawa lub wolności zostały, w ocenie Związku, naruszone.

W apelacji od powyższego wyroku strona pozwana zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną subsumcję art. 45 ust. 3 k. p. w związku z art. 32 ustawy o związkach zawodowych i art. 8 k. p., art. 95 ust. 1 pkt 3

ustawy o szkolnictwie wyższym oraz art. 462 k. p. c. i art. 25² ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 5 k. c. i 8 k. p. a nadto nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych mających istotne znaczenie dla rozpoznania sprawy i art. 233 § 1 k. p. c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów na skutek pominięcia zawnioskowanych przez stronę wniosków dowodowych zmierzających do poddania ocenie sądu zarzutu instrumentalnego traktowania przez powoda przynależności do związku zawodowego.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2006 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 385 k. p. c. oddalił apelację pozwanej Politechniki.

Podzielając ustalenia faktyczne i podstawę prawną zaskarżonego wyroku Sąd II instancji podkreślił, że konsekwencją wydania orzeczenia o przywróceniu do pracy jest powstanie po stronie pracownika uprawnienia do domagania się wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy, przypadający w czasie toczącego się postępowania pod warunkiem podjęcia przez pracownika zatrudnienia w wyniku przywrócenia do pracy bądź co najmniej zgłoszenia przez niego gotowości niezwłocznego podjęcia pracy. Wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy stanowi swoisty rodzaj rekompensaty z tytułu wadliwego rozwiązania umowy o pracę i spowodowanego w konsekwencji uszczerbku majątkowego zaś jego wysokość jest uzależniona od długości okresu wypowiedzenia i korzystania lub nie z prawa do szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy.

Z niebudzących wątpliwości ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że w rozpoznawanej sprawie doszło do rozwiązania umowy o pracę z pracownikiem podlegającym szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy przewidzianej w art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). J. B. uchwałą z dnia 21 stycznia 1997 r. Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność 80: przy Politechnice [...] objął funkcję skarbnika Komisji Zakładowej, a następnie do dnia 30 grudnia 2002 r. pełnił funkcję przewodniczącego zarządu Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność 80” przy Politechnice. W takiej sytuacji przewidziany w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych okres ochrony stosunku pracy trwał do dnia 30 grudnia 2003 r. Powyższa okoliczność wskazuje, że pracownikowi, w związku z pełnioną przez

niego funkcją, przysługuje wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy w tym za objęty żądaniem pozwu okres od marca do września 2001 r.

W zakresie zarzutu dotyczącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji podzielił pogląd wyrażony przez Sąd pierwszej instancji, że sposób pełnienia funkcji przez członka organizacji związkowej nie podlega badaniu sądu, a jest ona sprawowana przez jednostki wewnętrzne danej organizacji oraz członków związku zawodowego.

W skardze kasacyjnej wniesionej od powyższego wyroku Sądu Okręgowego strona pozwana wniosła o jego uchylenie i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarga kasacyjna ma dwie podstawy. W ramach podstawy dotyczącej naruszenia przepisów prawa materialnego skarżąca zarzuciła:

- a) naruszenie art. 47 k. p. przez jego zastosowanie, a tym samym przyjęcie, że wobec wygaśnięcia stosunku pracy powoda na skutek zdarzenia, na które pozwany pracodawca nie miał wpływu, pracodawca ma być zobowiązany do wypłaty wynagrodzenia za cały czas pozostawania pracownika bez pracy;
- b) naruszenie art. 26 pkt 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych w związku z art. 462 k. p. c. i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie ustalenia organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądami w imieniu i na rzecz obywateli przez dopuszczenie przez Sąd pierwszej instancji w indywidualnej sprawie pracowniczej udziału organizacji związkowej szczebla ogólnokrajowego nieuprawnionego do występowania;
- c) naruszenie art. 32 ust.1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych w związku z art. 47 i art. 57 § 2 w związku z art. 8 k. p. przez błędną jego wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, że powód w okolicznościach przedmiotowej sprawy podlegał szczególnej ochronie stosunku pracy, a tym samym, że przysługuje mu wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy.

W ramach podstawy naruszenia przepisów prawa procesowego zarzucono:

- naruszenie art. 227 k. p. c. przez pominięcie dowodów wnioskowanych przez pozwaną i tym samym nie ustalenie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia;
- naruszenie art. 316 k. p. c. i art. 217 k. p. c. w związku z art. 328 § 2 k. p. c. przez aprobowanie błędnych i niepełnych ustaleń faktycznych Sądu I instancji i przez nadanie przymiotu poprawności dokonanej ocenie tego sądu co do wiarygodności i mocy dowodowej zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz oddalenia wniosków dowodowych strony pozwanej implikujące przyjęcie, że jakość i sposób prowadzonej przez J. B. działalności związkowej nie podlega ocenie sądu a tym samym, że bez względu na ten sposób, samo pełnienie funkcji, spełnia stawiane jej ustawą wymogi, a więc zasługuje na ochronę w ramach ochrony stosunku pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Żaden z zarzutów obu podstaw skargi kasacyjnej nie jest zasadny.

Wobec kwestionowania w skardze subsumcyjnej poprawności podstawy prawnej wyroku należało w pierwszej kolejności rozpatrzyć zarzuty procesowe żeby ocenić czy ustalone w sprawie okoliczności faktyczne (podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku) stanowią miarodajną i niepodlegającą dalszej weryfikacji (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c.) podstawę subsumcji wskazanych w skardze przepisów prawa materialnego.

Wynikające ze skargi kwestie procesowe odnoszą się – za wyjątkiem zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. – do zakresu postępowania dowodowego przeprowadzonego przed Sądem pierwszej instancji, że Sąd ten nie przeprowadził dowodów mających na celu wyjaśnienie „charakteru” działalności związkowej J. B. Zarzuty te są wadliwie skonstruowane i zostały wadliwie określone i z tego powodu nie podlegają ocenie merytorycznej.

Zarzuty naruszenia wskazanych w skardze przepisów (art. 217, art. 227 i art.

316 k.p.c.) przez nieprzeprowadzenie dowodów, których skarga nie precyzuje, odnoszą się wyłącznie do postępowania przed Sądem pierwszej instancji, który w całości przeprowadził postępowanie dowodowe i rozstrzygnął o zgłoszonych wnioskach dowodowych. Tymczasem skarga kasacyjna dotyczy wyroku Sądu drugiej instancji, a jej podstawą w związku z tym nie mogą być procesowe uchybienia postępowania pierwszoinstancyjnego. Sąd drugiej instancji może pominąć wnioski dowodowe, jeżeli zachodzą określone warunki z art.381 k.p.c. Skarżący nie zarzucił naruszenia tego przepisu co uniemożliwia kontrolę jego zastosowania, gdyż Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną tylko w zakresie jej podstaw (por.art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Z tego względu nie może być rozpatrzony zarzut skargi błędnego – zdaniem skarżącego – zaaprobowania przez Sąd drugiej instancji zakresu postępowania dowodowego. Ta „aprobata” polegała na zastosowaniu przez Sąd drugiej instancji art. 385 k.p.c.; na podstawie tego przepisu Sąd dokonał oceny podstaw apelacji i uznając je za bezzasadne apelację oddalił. Ocena ta nie została poddana weryfikacji kasacyjnej skoro skarga kasacyjna nie wskazuje na naruszenie art. 385 k.p.c.

Jeżeli chodzi o naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. to zarzut ten - jak to przedstawiono w uzasadnieniu skargi kasacyjnej – sprowadza się do „werbalnie wyjątkowej oszczędności” wypowiedzi Sądu drugiej instancji co do zaniechania sposobu realizacji powinności związkowych przez działacza związkowego jako nie należący do domeny sądów. Tego rodzaju krytyka uzasadnienia zaskarżonego wyroku dotyczy raczej stylu uzasadnienia a nie zawartości wymaganych ustawowo elementów (przedstawienia podstaw rozstrzygnięcia) i nie zawiera niczego co mogłoby wskazywać na istnienie związku pomiędzy tym zakwestionowanym stylem uzasadnienia wyroku a samym rozstrzygnięciem. Tym czasem stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. uchybienia procesowe stanowią podstawę skargi kasacyjnej jeżeli mogły mieć wpływ na treść wyroku.

Pierwszy z zarzutów materialnoprawnej podstawy skargi kasacyjnej jest oczywiście chybiony. Skarżący bowiem zarzucił bezpodstawne zastosowanie art. 47 kodeksu pracy, którego - jak to jasno wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku – Sąd drugiej instancji (podobnie jak Sąd pierwszej instancji) niezastosował, co więcej nawet nie rozważał kwestii zastosowania tego przepisu jako

odpowiedniego do stanu faktycznego sprawy. Sądy uznały bowiem zgodnie z art. 97 § 2 ustawy o szkolnictwie wyższym iż w zakresie dochodzonych w sprawie roszczeń mianowanego nauczyciela akademickiego z tytułu stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy stosuje się odpowiednio przepisy działu drugiego, rozdziału II oddziału 6 Kodeksu pracy, w tym art. 57 k.p.

Bezzasadny jest drugi zarzut materialnoprawnej podstawy skargi, który polega na zakwestionowaniu zdolności procesowej Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. do wszczęcia postępowania w rozpatrywanej sprawie. Przyjęte przez skarżącego założenie jakoby taką zdolność procesową o jakiej jest mowa w art. 462 k.p.c. miały wyłącznie struktury zakładowe związków zawodowych nie ma podstaw prawnych. Takich podstaw na pewno nie stwarzają wskazane w skardze przepisy art. 462 k.p.c. i § 6 wykonawczego do art. 462 k.p.c. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie określania organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądem w imieniu lub na rzecz obywateli. W przepisach tych (por. konkretyzację z § 6 pkt 1 powołanego rozporządzenia) wymienione są związki zawodowe bez jakiegokolwiek określenia ich struktury, jako uprawnione w myśl art. 462 k.p.c. organizacje społeczne, które mogą wszcząć postępowanie w sprawie o roszczenia pracowników ze stosunku pracy. Jeżeli zaś ustawodawca nie przypisuje kompetencji związku zawodowego określonej jego jednostce organizacyjnej, to w ramach samorządności, czyni to sam związek (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów SN z dnia 24 kwietnia 1996 r. I PZP 38/95 – OSNP 1996/23/353). Nie może więc budzić wątpliwości w tym przedmiocie stanowisko zaskarżonego wyroku, który – dzieląc stanowisko wyroku pierwszej instancji – zdolność procesową Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego ustalił na podstawie przepisów wyżej wymienionych oraz na podstawie statutu tego Związku, który w § 6 pkt 2 określa między innymi, że Związek ten realizuje swe cele przez wszczynanie (udział) postępowania sądowego na rzecz osób, których prawa wolności zostały w ocenie Związku naruszone. Oczywiście nie ma racji skarżący powołując się na art. 26 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych. Przedmiotem tego przepisu nie jest bowiem określenie uprawnienia zakładowej organizacji związkowej, jak chciałby skarżący na zasadzie wyłączności – do wszczęcia

postępowania w sprawach o roszczenia pracowników ze stosunku pracy. Zgodnie z niebudzącym wątpliwości brzmieniem ostatnio powołanego przepisu wymienia on jeden z elementów zakresu działania zakładowej organizacji związkowej: „zajmowanie stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy”.

Trzeci z zarzutów rozpatrywanej podstawy skargi kasacyjnej odwołuje się do dwóch form naruszenia przepisów prawa materialnego (por. art. 398³ pkt 1 k.p.c.) – do błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania wskazanych przepisów. W uzasadnieniu tego zarzutu nie wskazano na czym miałyby polegać błędna wykładnia, co uniemożliwia rozważenie takiego problemu. Jeżeli zaś chodzi o zastosowanie (subsumcję) to – wbrew zarzutowi skargi – ustalony stan faktyczny jest odpowiedni dla zastosowanych przepisów prawa materialnego. W szczególności – jak to wyjaśnia Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu swego wyroku – na podstawie art. 96 ust 2 ustawy o szkolnictwie wyższym podlegał zastosowaniu art. 57 § 2 k.p. a w konsekwencji przysługiwało powodowi, podlegającemu szczególnej ochronie z racji pełnienia funkcji przewodniczącego zarządu Zakładowej Komisji Związkowej, wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy na skutek pozbawionego podstawy, stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy. W podstawie faktycznej wyroku nie ma okoliczności, które wskazywałyby na bezpodstawne niezastosowanie przez Sąd w zaskarżonym wyroku art. 8 k.p. Należy zauważyć, że nie są przekonywujące twierdzenia skarżącego, które przedstawia on jako fakty przemawiające na rzecz zastosowania art. 8 k.p. Przy rozważeniu materialnoprawnych kwestii wynikających ze skargi Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi zaskarżonego wyroku (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c.), którym nie może być przeciwstawione twierdzenie faktyczne strony. Niezależnie od tego warto zwrócić uwagę na to, że z faktów, które podaje skarżący nie wynika ażeby wyłącznym powodem działalności związkowej J. B. było uzyskanie przez niego szczególnej ochrony przed rozwiązaniem stosunku pracy. Skarżący zdaje się nie odróżniać zasad tej ochrony od działalności związkowej polegającej na ochronie praw pracowników, także własnych i innych działaczy związkowych. Prowadzenie tej ostatniej działalności i to – jak podniósł skarżący – niekiedy skutecznej, jest zgodne z celami związku zawodowego i nie stwarza –

wbrew skarżącemu – podstawy do formułowania zarzutu nadużycia prawa.

Z powyższych przyczyn wobec bezzasadnych podstaw skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy orzekł zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c.

(eb)